

Kauniaisten lehtonata-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

420/11.00/2018

YLVK 04.12.2018 § 119

Lisätiedot:

ympäristöpäällikkö Anna-Lena Granlund-Blomfelt, puh. 050 323 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Lehtonata (*Festuca gigantea*) on kookas heinäkasvi, joka on Suomessa levinneisyysalueensa pohjoisrajoilla. Alkuperäiseksi tulkittuja esiintymiä tunnetaan Suomesta ainoastaan pääkaupunkiseudulta ja Lounais-Suomesta. Lehtonata on arvioitu Suomen lajien uhanalaisuusarviossa erittäin uhanalaiseksi (EN), minkä lisäksi laji on Suomen luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti erityisesti suojeltava. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Kauniaisissa lehtonata kasvaa Gallträskin eteläpuolella ja kyseinen esiintymä on valtakunnallisesti merkittävä lajin kasvupaikka. Lehtonadan kasvupaikka on asemakaavassa osoitettu suojeltavaksi alueeksi kaavamerkinnällä s-2. Kaavamääräyksissä sanotaan mm., että *esiintymisalueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että kasvilajin elinympäristö heikentyy tai häviää.*

Lähialueen rakentamisen valmistelun yhteydessä ympäristötoimi on nähnyt tarpeelliseksi selvittää lehtonata-alueen nykyisen tilanteen sekä valmistella hoito- ja käyttösuunnitelman lajin kasvuympäristön vahvistamiseksi. Toimenpiteitä suunniteltaessa on myös huomioitu liito-oravan elinympäristön ja kulkuyhteyksien säilyminen, lepakoiden liikkumisalueet ja olosuhteet sekä alueen virkistyskäytön säilyttäminen.

Alueen lehtonatakartoitus

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten alueelle tehtiin uusi lehtonatakartoitus kesällä 2018. Kartoituksen lisäksi työ sisälsi maaperänäytteiden analyysit, joiden tarkoituksena oli selvittää lajin kasvupaikkojen maaperäolosuhteita. Kartoituksen mukaan lehtonataesiintymät keskittyvät vanhaan puutarhaan, lehtomaisille kankaille ja virkistysreitien avoimemmille raiteille.

Lehtonata on vähentynyt selvästi rantaraitin sekä Kavallintieltä johtavan raitin pohjoisosien varrella ja runsastunut puutarhan alueella. Väheneminen saattaa johtua umpeenkasvusta (mm. niiton väheneminen), puiden voimakkaasta varjostuksesta sekä joltakin osin pientareiden voimakkaasta aurauksesta.

Entisen puutarhan alueella lajin runsastumista selittänee pohjavesivaikutus ja puutarhan hoidon loppuminen. Kesän 2018 kuivuudesta johtuen lehtonata saattaa kuitenkin sateisimpina kesinä olla kasvupaikoillaan nyt havaittua runsaampikin.

Nyt tehtyjen havaintojen perusteella ei voida osoittaa raja-arvoja kasvupaikkojen maaperän ominaisuuksille. Tulosten tulkinnessa on kuitenkin syytä huomioida, että näytteiden selvitysalue on ollut tässä tapauksessa melko pieni.

Hoito- ja suunnitelmassa esitetyt tärkeimmät toimenpiteet

Lehtonadan suojelualue on jaettu puuston mukaisiin kuvioihin (12 kpl), joille on esitetty yksityiskohtaisemmat toimenpide-ehdotukset (yhdyskuntavaliokunnan jäsenille jaettavan **oheismateriaalin** Hoito- ja käyttösuunnitelman kohta 6.2.1 sekä **liite 1**).

Alueen käytön ja hoidon kannalta on keskeistä *säilyttää alueen kosteusolosuhteet*, joten vesitalous on otettava huomioon kaikessa rakentamisessa sekä selvitysalueella että sen lähiympäristössä.

Useilla kasvupaikoista tulee lehtonadan elinolosuhteita yrittää parantaa myös valoisuutta lisäämällä *puustoa harventamalla*. Pääsääntöisesti pienpuuston ja vesakon poisto toteutetaan varovaisesti ja vaiheittain 10 vuoden aikana ja koko alueen puustoa hoidetaan niin, että se jatkossakin kehittyy eri-ikäisenä sekametsänä. Suunnitelmassa on myös esitetty joidenkin vanhempien ja kookkaampien puiden poistoa esim. kuvion 4 ja 6 kohdalla. Metsän pohjakerrosta ei päästetä kuusettumaan liiaksi ja vaahteroita raivataan pois koko alueelta. Hakkuutähteet kerätään pois varsinkin lehtonata-alueilta. Poistettavia haapoja voidaan kaulata kaatamisen sijaan, jotta niiden vesominen vähenee. Puuston käsittelyssä on huomioitava liito-oravan ja lepakoiden kannalta merkittävän puuston säilyttäminen.

Alueen *lumenaauruksessa* otetaan auruskaluston valinnan sekä aurautavan kautta lehtonataesiintymät huomioon, kuitenkin tinkimättä kyseisten reittien käyttöturvallisuudesta.

Partiolaisten käytössä olevan rakennuksen piha-alueita voidaan hoitaa jatkossakin nurmikon leikkuilla ja pensasalueiden kunnostuksella. Pienet esiintymät 5, 6 ja 7 sijaitsevat piha-alueella, mutta niiden osalle ei ole priorisointitarvetta hoitotoita suunniteltaessa. Pihan on aktiivikäytössä ja hoito määräytyy käytön tarpeiden mukaan. Varsinaista piha-alueita on määritelty yhteistyössä ympäristötoimen ja tilakeskuksen kanssa. Partiolaisten käytössä olevat peräkärryt, kanootit tai muut tilaa vievät välineet on jatkossa sijoitettava rakennuksen välittömässä läheisyydessä olevalle piha-alueelle eikä kävelyreitillä toisella puolella sijaitsevan lehtonataesiintymän kasvualueelle.

Vieraslajien torjunta lehtonata-alueella ja niiden välittömässä läheisyydessä on tehtävä käsin kitkemällä, välttämällä myrkyttämistä tai laajojen kasvustojen peittämistä.

Esimerkiksi rantaraitin varren esiintymisalueille voidaan tehdä *pienalaisia niittokoealoja* uusien elinympäristöjen luomiseksi.

Lehtonadan Kauniaisten kasvupaikan *pitkäaikaisseurannalla* on erityinen arvo ja hoitotoimien vaikutuksia lajin esiintymiseen tulee ainakin aluksi kar-

toittaa tiheämmin. Samalla varmistetaan siitä, että varovaisesti kokeiltavat hoitotoimet todellakin osoittautuvat lajille edullisiksi ja että niitä kannattaa jatkaa.

Esitettyjen toimenpiteiden toteutus

Ympäristötoimi tulee tekemään esitetyille toimenpiteille tarkemman toteutusaikataulun sekä erillisen ohjekortin siitä, miten lehtonadan suojele tulisi ottaa huomioon alueella esim. mahdollisten kuntateknisten tai muiden toimenpiteiden yhteydessä (rakennus- tai korjaustyöt, kaivuutyöt).

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt puustotoimenpiteet tullaan sisällyttämään kaupungin luonnonhoitosuunnitelmaan, jonka päivitystyö aloitetaan lähivuosina (nykyinen suunnitelma on voimassa vuoteen 2021 asti). Luonnonhoitosuunnitelman avulla hoidetaan kauttaaltaan Kauniaisten kaupungin omistamat luonnonalueet, jotka koostuvat pääsääntöisesti lähimetsistä, puoliavoimista alueista sekä maisemaniityistä.

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyminen

Kauniaisten kaupungin alueella Uudenmaan ELY-keskus toimii luonnonsoojelulain valvontaviranomaisena ja vahvistaa näin olleen kyseisen hoito- ja käyttösuunnitelman. ELY-keskus ottaa kantaa mm. suunnitelmassa esitettyihin hoitotoimenpiteisiin ja voi tarvittaessa esittää muutoksia niihin.

Todettakoon, että hoito- ja käyttösuunnitelmassa on esitetty lehtonadan yksityiskohtaisia paikkatietoja ja niiden tietojen luovuttaminen muille kuin viranomaisille on luonnonsuojelulain 3 §:n mukaan kielletty. Näin ollen tätä hoito- ja käyttösuunnitelmaa ei saa luovuttaa ulkopuolisille tahoille ilman valvontaviranomaisen lupaa tai ohjeistusta.

YTJ:

Yhdyskuntavaliokunta ehdottaa Uudenmaan ELY-keskukselle, että Kauniaisten lehtonata-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma vahvistetaan ehdotuksen mukaisesti.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.